

VÁRI ATTILA

A kéményseprő

Olyan gyönyörű volt az a tavasz, hogy még a legvénebb emberek sem emlékeztek ilyenre. Nappal nyárias meleg volt, s heteken keresztül minden éjszaka esett. Aprószemű, de meleg volt az eső is, s a növények olyan rohamosan nőttek, mintha gumiból lennének, amit egy láthatatlan kéz éppen kinyújt.

Henrik kertjének egyke meggyfája virágba borult, s olyan volt, mint egy fél-lábon álló miniszoknyás menyasszony. És, hogy még rímeljen is ez a kép valamivel, vagy valakivel, a ház tornácán ott állt hosszú fehér ruhában Mercedes, a cigányprímás lánya, s mellette tetőtől talpig feketében a vőlegény.

Fekete öltöny, fekete ing, fekete csokornyakkendő, s olyan széles karimájú fekete kalap, amilyent vadnyugati filmekben szoktak viselni a texasi farmerek.

Éppen fényképezték őket, s a lakodalomba hivatalosak, a násznép, már a ház előtt az utcán várta, hogy a városházára, onnan pedig a templomba kísérje az ifjú párt.

Henriknek nem voltak rokonai. Árvaházi barátait, s néhány szomszédját hívta meg, s az utcán álló tömeg olyan volt, mintha az úttest záróvonalát képezné le. Egyik oldalon a menyasszony nagyszámú rokonsága, a másikon a gádsók, a nem cigányok, s a két csoport között olyan nyílegyenes volt a választóvonal, mintha vonalzóval rajzolták volna ki, miután fölmerre egy geodéta.

Henriket az árvaházban festő-mázoló szakra akarták íratni, de kiharcolta, hogy kéményseprő legyen. Választhatott volna a kőműves, burkoló, villany-, víz-, és gázszerelő, ács és asztalos mesterségek között – más egyéb nem is volt az ét-lapon, de Henrik, kéményseprő szeretett volna lenni, s addig éhségstrájkolt, amíg a megyei gyámügy sajtótól beijedt főmatadora el nem intézte, hogy a kőművesekhez járjon, de gyakorlatra a kommunális művekhez, a kéményseprők mellé osszák be.

Megtanult falazni, vakolni, s ennek akkor vette hasznát, amikor már a szakvizsga letétele után a főváros szomszédjában fekvő kisvárosba került, s hétvégeken, az építkezéseken, ő rakta és bélelte a kéményt, aztán a munka befejeztével kiállította a tanúsítványt, hogy a kürtő a szabványoknak megfelel, be lehet kötni a központi fűtés kazánjának füstcsövét.

Kandallókat rakott, s mert ízlése és rajztehetsége is volt, olyan sok megrendelést kapott, hogy nyaranta segédekkel alkalmazott, mert így, szabadsága alatt, s a hétvégeken tíz-tizenkét munkát is képes volt befejezni, s ahol eredetileg csak

egy megrendelést kapott, amikor megmutatta kerti tűzhelyeinek, sütőkemencéinek ceruzarajzát, biztos lehetett benne, hogy valamelyiket megrendelik.

Az előző év munkája, hozta a következő év lehetőségét.

Garanciát vállalt arra, amit elvégzett, s öt évig visszajárt ellenőrizni, hogy jó a szelelés, tökéletes az égés, mert rettegett attól, amit abban a rádióriportban hallott, ami miatt a kéményseprő mesterséget választotta. Abban a műsorban beszéltek egy kontárról, akinek hozzá nem értése miatt, szénmonoxid mérgezésben meghalt kilenc ember, egy három generációs család minden tagja.

A fűtési szezon megkezdése előtt levelet írt klienseinek, jelezve, hogy mikor érkezik, s október elején bejárta szinte az egész országot, műszerrel mérte, hogy nincs visszatorlás, s még egy kávé sem fogadott el, mert ilyenkor negyven-ötven helyre kellett eljutnia.

Kis-növésű, izmos fiatalember volt, valamivel alacsonyabb az átlagnál, s ha rá azt lehetett mondani, hogy alacsony, akkor Mercedesre, a menyasszonyra, hogy picike.

A primás lányának olyan fekete volt a haja, mint Henrik munkaruhája, s a szeme olyan világítóan kék, amilyen gyermekrajzokon az ég szokott lenni. Kreol bőre, szabályosan ívelt, duzzadt ajka miatt pontosan olyan volt, mint az az indiai szépségkirálynő, akinek fényképét, még az árvaházban egy színes, képes, családi lapból vágta ki.

Henrik lenszőke volt, fekete szemű, s a szorgalma mellett volt egy másik jó tulajdonsága. Megbecsülte a munkájával szerzett pénzt, s így, az árvaházból szabadulása után, tizennyolc évesen, amikor hozzájutott a számlájához, nem vett ki egy vasat sem, mindent arról fizetett. Ilyen nagy összeget nem látott soha, s a tekintélyes summán telket vásárolt a kisvárosban, ahol állást kínáltak neki, s két év kályha és kandalló, kemence és légkondicionáló rakás, szerelés után megvolt a pénze az építőanyagra is, aztán pajtásaival, nevelőintézeti barátaival olyan gyorsan, ahogy a beton kötése, a malter szilárdulása engedte, egy hónap alatt tető alá hozta a házat.

Legjobb barátja, aki asztalos szakmát tanult az intézetben, s aki ugyanitt, ebben a városban talált munkát, Henrik tervei alapján, lakhatásért cserében, lassanként bebútorozta a házat.

Egy finn építész tervét koppintotta le, s hogy jobban hasonlítson az eredetihez, nyírfákat, fenyőket ültetett a ház köré, s nyugodtan mondhatta, hogy keresenek, ha találnek egy másik árvát, akinek huszonhárom éves korára, saját erőből olyan háza van, mint az övé.

Már csak az asszony hiányzott, azt mondta, ő mindennap háztűznézőbe megy, de Mercedest nem egy házban, hanem a strandon látta meg.

Véletlen volt.

Azon a vasárnapon családtagot temettek ott, ahol kandallót épített, s úgy döntött, hogy életében először elmegy egy strandra, megtanul úszni, mert az in-

tézetben, a nevelője, egy korábbi tragédia miatt, amikor vízbe fulladt egy kisfiú, hallani sem akart a kötelező úszásoktatásról, helyette erdei túrákra vitte a fiúkat.

Meglepte az, amit a strandon látott. Félmeztelen toplesses lányok ültek a strandvendéglő teraszán, s Henrik, nem is mert rájuk nézni. Fiúintézetben nőtt fel, ott az volt a legény, aki a legocsmányabb módon tudott beszélni a nőkről, nem volt mintakép, nem tudta, hogy kell közeledni azokhoz, akik másfélék, mint az egyéjszakás pillangók, akiket diszkókban szedett fel néha.

Lehajtott fejjel ment az árnyékos, parkosított rész felé. Nem nézett sem jobbra, sem balra. Félt, nehogy azt hihessék, hogy bámulni jött a strandra, s akkor nagy igyekezetében, hogy olyannak lássák, mintha a fűben keresne valamit, fellökte Mercedest.

Pici, de nagyon csinos, arányos testalkatú, keleti hercegnő feküdt a lábainál. A többire nem is emlékezett, úgy viselkedett, mint egy hipnotizált.

Később fetrengetek a nevetéstől, hogy bocsánatkérés helyett azt mondta:

– Gyere fagyizni.

És Mercedes elment fagyizni. Aztán a következő tavaszon is ment. Férjhez. Éppen csak betöltötte a tizennyolcat.

Különös dolgot figyelt meg Henriken. Civilben ruganyosan, olyan könnyedén ment, mint egy vadászportyára induló macska, de ha fölvette az egyenruháját, csoszogva járt, mintha nem is bakancs, hanem kitaposott papucs lett volna a lábán.

Az utcán, de munka közben is megállás nélkül fütyörészett, nem csoda, hát, hogy a gyerekek utána kiáltották gúnynevét:

– Koromrigó – hangzott fel a kórus, miközben hüvelyk és mutatóujjukkal szorongatták ingük, vagy kabátjuk gombját, és azt énekelték, „kéményseprőt látok, szerencsét talállok.”

Senki sem tudta, honnan ered ez a babona, de még a felnőttek is megfogták ruhájuk gombját, ha meglátták Henriket, aki halálra röhögte magát azon, hogy ha civilben találkoztak vele, nem a fekete ördögbőr nadrágot, s a szintén fekete, könyökén bőrfolttal erősített kordbársony kiskabátot viselte, senki sem ismerte fel.

Vidám emberke volt, kinézésre pontosan olyan, mint azok a gipszöntvény kéményseprők, amelyeket törpék közé keverten árultak a kertészetekben, s amikor becsengetett valahová, s a gyanakodó vénasszonyok azt kérdezték, hogy *ki az*, akkor éneklős fejhangon válaszolt:

– Apró-cseprő kéményseprő, én hozom a szerencséd, kikotorom a kéményét – mondta egy szusszanással.

A lagzi olyan volt, mint amilyennek lennie kellett, s a menyasszonytáncból annyi pénzük jött össze, amennyit Henrik még életében nem látott egy helyen. Mert versenyeztek Mercedes rokonai a gádzsókkal, ahogy ők a nem-cigányokat emlegették. Ki ad többet, és még többet.

A kéményseprő feleségénél hagyta a pénzt, azt mondta, hogy egy asszony jobban tudja, hogy mi kell egy háztartásba, s aztán döbbenten látta a rikító színű függönyöket, ágytakarókat, s a díspárnák egész hadseregét, s csak akkor lázadt fel, amikor egy nap, hatalmas perzsamacskát talált az ágyban.

A primás családja befogadta, de hónapoknak kellett eltelniük, amíg Henrik megismerte őket, s még így is bizonytalan volt benne, hogy az, akivel beszél, az Mercedes anyjának, vagy apjának másod unokatestvére, keresztfia, keresztlánya, esetleg csak egy távoli rokon közeli rokona? Nem beszélve a sógorok és sógornők családtagjairól, akiket szintén rokonnak tekintett a Rózsa család.

Henrik, amióta befejezte a házat, visszafogta magát. Már nem ment el kandallót rakni az ország túlsó szögletébe. Csak ott, és annyi munkát vállalt, hogy estére hazaérjen, s ez a haza azt jelentette, hogy előbb apósághoz ment a fiatalasszonyért, s ha már vége volt a veszekedésnek is beillő családi hangzavarnak, akkor, többnyire éjfél táján, szinte belezuhant az ágyba, éppen csak zuhanyozott, s hozzászoktak, hogy mindig ébredés után szeretkezzenek.

Megegyeztek abban, hogy csak egy gyereket akarnak, s abból világhírű zenészt, vagy tudóst nevelnek, de teltek a hónapok, s a várt terhesség elmaradt, s mert Henrik azt szerette volna, ha Mercedes menjen el nőgyógyászhoz, olyan vihart kavart, hogy szinte válás lett a vége.

– Milyen férfi vagy te? – kérdezte az anyósa. – Elnéznéd, hogy a feleséged valagában idegen férfi kotorásszon? Én még szülni is itthon maradtam, mind a hattal, csak amikor már megvolt, akkor hívta apátok a mentőt.

A primás, különben művelt, konzervatóriumot végzett ember, minden családi ügyben feleségének adott igazat, s még a leánykérésnél is csak akkor mondott néhány mondatot, amikor kettesben maradtak Henrikkal.

– Nem szeretem a vegyes házasságokat. Ott az egyiknek nagyon meg kell halni, ebben az esetben Mercedesnek, mert magából sose lesz cigány, de Mercedesből sem lesz Hófehérke. Aztán gondolja csak végig, ha gyermekeik lesznek, akkor hová tartoznak majd? Én is nőülhettem volna úri családba, de beláttam, hogy anyámnak van igaza. Én nem adnám magához Mercedest, ő az egyetlen lányom, mindig a kedvencem volt, soha nem tudott olyasmit kérni, amit meg ne adtam volna neki. De egy dolgot jól jegyezzen meg. Őt bátyja van, s ha nem úgy bánik vele, ahogy kell, akkor isten irgalmazzon magának – mondta a primás, aki félét egy elegáns fővárosi szállodában játszott zenekarával, az év többi részét egy német hajón töltötte. Triesztben váltották egymást, s az Indiai óceán, Ausztrália és Afrika megkerülésével értek vissza, s a primás, már két évtizede nem látott telet, mert október elején indult, s márciusban érkezett haza.

Ha náluk volt, a család magyarul beszélt, de Henrik hallotta, hogy a konyhában cigányul perelnek egymással az asszonyok. És Mercedes azt mondta, hogy nem, egyáltalán nem arról van szó, hogy szégyellnék az anyanyelvüket, de tekintettel vannak rá, a nem cigányra, nem akarják, hogy azt hihesse, hogy róla be-

szélnek, vagy azt, hogy az egy-egy mondat után felharsanó kacagás neki szól, hogy őt gúnyolják éppen.

A primás azt szerette volna, ha Mercedes tovább tanul, mert jól zongorázott, s gyermekien tiszta szopránja igazi karriert ígért, de nem lehetett beszélni vele, azt mondta, ő már döntött, s még arra sem volt hajlandó, hogy elvégezze a gimnázium utolsó osztályát. Makacs volt és fegyelmezetlen, de abban a családban, ahol kötöttségek nélkül élte mindenki az életét, ez nem tűnt fel senkinek.

Dédanyjától megtanult kártyát vetni, kávézacsból, kenyérből jósolni, s hitte is, hogy minden előre látható. Nem volt csaló, és igazából babonás sem volt. Azt mondta, amit a vénasszonytól tanult. Hogy a kártya lelke megérzi annak a sorsát, akinek a lapokat kivetik, s a kávézacsból, aki megitta, ott hagyja élete hullámain.

Már a strandon, a fagyaltozóban, első találkozásukkor megnézte Henrik tenyerét, s valami olyasmit látott benne, hogy nem tiltakozott, még csak nem is gondolkodott, amikor már aznap estére találkát beszélt meg vele a kéményseprő.

– Ma délután jönnek a kábeltévétől. Itt van a rajz. Kell csatlakozó a nappaliba, a hálósobába, s a manzárdon is egy. A vezetéket az előszobából tudják befűzni – mondja majd a feleségének. – Vegyél ki pénzt a bankból, s ha lehet, fizessd ki, ne kelljen bemenni a pénztárhoz.

– Nem kell kivenni pénzt – mondja Mercedes, majd, a reggeli kávézás után, amikor férje csészejébe néz. – Váratlanul nagy összeg áll a házhoz. Középkorú nő hozza – fogja mondani, miközben körbeforgatja a csészét, hogy a zacsból újabb és újabb redőket hozzon elő. – Nem örökség, nem nyeremény. Valami olyan hatalmas munka, hogy egyedül nem is tudod felvállalni.

És tényleg. Még teljesen fel sem öltözött és csöngettek.

Középkorú, elegáns asszony állt a kapunál, s amikor meglátta Henriket, intett a sofőrnek, aki szaladva hozott egy diplomata táskát.

– Jó napot – köszönt, aztán már odabent magyarázta, hogy egy belsőépítész lapban látta Henrik néhány nyitott kandallóját, s azért jött, mert befejezés előtt álló szállodájában, azt szeretné, ha a központi fűtés mellett néhány drágább lakosztályban, s a kisszalomban, amelyet következetesen „a csevegő” jelzővel határozott meg, különböző formájú és anyagú kandallók állnának.

– Kifizetem a terveket is, még akkor is, ha nem kapok rajzot. Nekem az a lényeg, hogy minden tökéletes legyen. Megnéztem néhányat. A maga által épített kandallók nemcsak szépek, de üzembiztosak is. Tudja, a biztosító nem szereti a nyílt tüzelést. Csak akkor hajlandó normális áron szerződést kötni, ha tűzbiztonsági szempontból a legszigorúbb feltételeknek is megfelelünk.

Órákig tárgyaltak, összesen kilencet kellett építsen. Kettőt-kettőt az emeleteken, egyet pedig a földszinti kisszalomban, s az üzletasszony gondolkodás nélkül tette le az előleget. Éppen annyit, amennyiért megvehette azt az új kocsit, amelyet már többször is megnéztek Mercedesszel.

– Magának olyan jók a referencia munkái, és akiknek dolgozott, olyan szuperlatívuszokban beszéltek magáról, hogy tanúk nélkül is odamerem adni a pénzt.

Megegyeztek, hogy mikor kezd, s amikor elment, és Henrik is indulni akart, Mercedes nem engedte el.

– Ne menj még. Valami történni fog – mondta, s alig félórával később felrobant a vegyi üzem, ahol a kéményeket kellett volna ellenőrizze.

Már szinte félt a jóslatoktól, amelyek sorra beteljesedtek, s Mercedes azt mondta, hogy mindez semmiség, ahhoz képest, amit a dédanyja tud.

És az öregasszony tényleg mindent tudott.

– Ne járj olyan helyen, ahol hajó lehet a fejed fölött – mondta unokájának, amikor az, Triesztbe indult, s bár a primás, tudta, hogy a nagyanyja jóslatai beválnak, most kacagni kezdett. – A hajók a tengeren vannak, vagy szárazdokkban a földön – s csak akkor döbbsen meg, amikor egy vihar után, már közvetlenül a visszaérkezés előtt, a brácsásra zuhant egy mentőcsónak, s neki végig kellett néznie, ahogy a tengerbe temetik. Hiába könyörgött a kapitánynak, hogy fagyasszák le, mert az volt a válasz, hogy erre nincs berendezkedve a hajó.

Szerencséje volt. Kioldódott a cipőfűzője, s mert pocakja miatt nem tudott lehajolni, belépett az oldallejáróba, hogy a lépcsőn kösse vissza, s nem látta, de hallotta azt, ahogy a hatalmas mentőcsónak rázuhan a tat felé sétáló brácsásra, felismerhetetlenné téve, szétlapítva a fejét.

A primás, bár retteget nagyanyja jóslataitól, megpróbált védekezni a sors ellen, de rá kellett jönnie, hogy a sors és a szerencse, nem mindig ugyanazon az úton jár, s hogy sok előre megjósolt dolog a sorsszerűségről szól, de legalább olyan fontos tényezője a bekövetkezőnek a szerencse.

– Ne hegedüld el azt a nótát, amit egy csizmás ember szerzett. És aki énekelni akarja, kísérd tangóhermonikán, különben megvakulsz – mondta a vénasszony. S egy éjszaka, a szállodában, jóval záróra után, egy idős férfiakból álló német társaság, azt akarta, hogy játssza nekik, amit eldúdolnak, s a primás, aki szinte minden német nótát, dalt ismert, rájött, hogy az SA indulót, a hitleri másodhimnusz, a Horst Wessel Lied-et várják tőle, s arra gondolt, hogy ehhez jobb lesz a harmonika.

Letette hegedűjét a zenekari emelvény melletti asztalra, s abban a pillanatban, olyasmi történt, ami addigi élete során soha. Egyszerre két húr pattant el, mindkettő a kulcsoknál, s karján, kézfején éles fájdalmat érzett, jobbából kiserkent a vér. Eszébe jutott nagyanyja jóslata, s tudta, ha éppen hegedül, megvakulhatott volna.

Mercedes nem tudta ilyen pontosan megjósolni a bekövetkezőt. Nem látta volna, a magasban hintázó mentőcsónakot, a harmonikát sem ajánlotta volna hegedűsnek, pláne egy primásnak. Emlékezett, hogy apja, a történelem tanárt, osztályfőnökét kérte, nézzen utána, hogy az a Horst Wessel, csak zeneszerzője,

vagy egyenruhás tagja volt-e az SA-nek, bár tudta a választ. A csizmás ember szerzeményétől nem vakult meg.

– Egy szemüveges embert látok, aki valami olyasmit hoz neked, amitől sok pénzünk lesz – mondta Mercedes – Vasárnap jön hozzád, délelőtt, amikor még ágyban leszünk – mondta, s azt már nem látta a kávézacban, (törökkávét főztek, pedig Henrik jobban szerette az olaszos presszót), nem látta, hogy mit hoz, amit pedig dédanyja meg tudott volna mondani. Ez, nem sokkal, az után történt, hogy hivatalosan átvették a szállodai kandallókat, s tényleg megérkezett a tulajdonosnő ügyvédje, azt mondta, azért jött vasárnap délelőtt, mert remélte, hogy itt-hon találja Henriket. Elmagyarázta, hogy miért lenne jó, ha céget alapítana, alkalmi munkavállalókat, s ami még jobb, esetleg csökkent munkaképességeket foglalkoztatna.

– Adózás szempontjából előnyösebb lenne. Ennek a lakásnak egy része telephelyként, irodaként kerülne bejegyzésre. Költségként el tudná számolni a vásárlások egy részét, közüzemi számlákat, telefonokat. Persze az sem lenne utolsó dolog, hogy a megrendelők sem zsebből kellene fizessenek. És megrendelés lesz. – Mondta az ügyvéd. S vállalta a cégbejegyzés, a hivatalos dolgok intézését, mert a szálloda tulajdonosnőjének, osztrák, bajor és svájci partnerei, akikkel közös utazási irodát is működtettek, olyan mennyiségben rendeltek, amit, s ezt az ügyvéd mondta így: „ezt fél popóval nem lehet elvállalni”.

„Karbonium” lett a cég neve, s felmondott a kéményseprő vállalatnál, hetente ingázott az Alpok osztrák, bajor, svájci síparadicsomai között. Mert dőlt a megrendelés. Otthon, egyik intézeti társa, aki jó rajzosból, jó kőfaragóvá képezte magát, a díszítéseket faragta. Mészkő, andezit, polírozott svéd gránit, márvány volt az alapanyag, de extravagáns dolgokat is tervezett. Az egyik svájci szállodába, vésett mintázatú, aranyozott fémlapokat épített az ötféle kőből fölhúzott kandallóba, s a tűztér fölötti fémlapra, bevéssette a tengerszint fölötti magasságot.

Kanadába, Amerikába hívták, skandináviai cégek, magánemberek akartak rendelni tőle, mert fantáziája, s nem utolsó sorban arányérzéke, amely miatt kandallói szinte beleolvadtak abba a térbe, ahová tervezte, mindenkinek tetszetek, aki valaha is szeretett volna építeni.

Alkalmazott egy idős festőművészt, aki a tervek, Henrik vázlatai alapján, megrajzolta, színezte, látvánnyá tette, ami addig csak az építést segítette, s így a megrendelői, nem az anyag, vázlat és a bizalom jegyében rendeltek, de száz százalékosan látták, egy a húszhoz léptékben, hogy milyen is lesz az, amit lakásuk díszének szántak.

Henrik érezte, hogy vadásznak rá, hogy valakiknek nem tetszik, hogy két év alatt a kisváros legnagyobb adófizetője lett, s egy alkalommal, amikor a polgármesteri hivatal adócsoportjához hívták, megértette az okát.

– Az, akinek a cigány csaj a felesége – mondta elég hangosan a szomszéd irodában valaki.

– Akkor a körmére nézünk. Biztos ő is cigánykodik – mondta egy másik.

De Henriken nem találtak fogást. Mindig rendben volt a könyvelése, s még a festővel is úgy egyezett, hogy ceruzarajzait, pasztelljeit beadja egy galériának, s a „Karbonium” onnan vásárolja meg. Éjszakai ellenőrzést is kapott. Egy másik alkalommal, vámosok, adószakértők vizsgálták a könyvelését, mindent rendben találtak, de a pénzügyőr százados sajnálkozott, hogy nem házkutatási engedéllyel jöttek. Sejtetni engedte azt, hogy biztos benne, a lakásban találna csempészett aranyat, esetleg kábítószer, nem akarta elhinni, hogy kandallókból így meggazdagodhat valaki két év alatt. Az egyik társának azt is mondta, hogy most még nem mennek el.

– Szólj már, be. Házkutatási parancs kellene.

És felforgatták padlástól a pincéig a házat, aztán a primásnál folytatták, s a vámparancsnok, azt tanácsolta, hogy ne hagyja el egy darabig az országot.

Henrik tudta, hogy honnan fúj a szél. Az ország legnagyobb építőcége akarta megvenni a vállalatát, álm-összeget ígértek érte, s azt akarták, hogy ő, a továbbiakban alkalmazottként tervezzen, kivitelezzen nekik. Zavarta őket, hogy épületeiket, csak akkor vette át a tulajdonos, ha már elkészült a kemence, vagy a kandalló is.

– Holnap ne ülj autóba – mondta a Mercedes dédanyja, s mert már hitte a jóslatokat, hétfőn betelefonált a szervizbe, emelő-vontatóval szállították el kocsiját, s nem is lepődött meg, amikor felhívták a Volvótól, közölni, hogy valakik átvágták a fékcsövet, percekkel az indulás után megállíthatatlan lett volna az autó.

Nem tett feljelentést, de sofőrt alkalmazott, nem hagyta soha többet a ház előtt a kocsiját, s a következő soron kívüli adóellenőrzésnél lejátszotta azt a magánfelvételt, amit a szervizben vett fel.

– Az, aki állandóan feljelent, az meg is akart ölni – mondta, – Ha kíváncsiak, hogy miért, olvassák el ezt – és az adófőnök kezébe nyomott egy angol újságot.

„A világ eddigi legdrágább kandallója”, ez volt a lap egyik írásának a címe. A cikk arról szólt, hogy egy skót iparmágnás, aki ősi arisztokrata családból származott, kastélya renováláshoz, a Henrik cégétől rendelt egy nagyméretű kandallót a lovagterembe. És hogy az ár, igazából nem a piaci árakat tükrözte, mert a kivitelező eleve úgy állapotott meg, hogy nem a fűtési haszon, hanem a művészi kivitelezés értékét kellett megfizetni, így egy művészeti galéria becsüese, mint téraplasztikát értékelte, s a magyar „Karbonium” vállalat, közel nettó százezer fontot zsebelt be.

És szó nélkül tette a tisztviselő orra elé devizaszámla kivonatát, a Skóciában kifizetett adóról a bizonylatot, s csak úgy mellékesen kérdezte, hogy „talán nem találják a bevallásomban a többnyire külföldről származó tételeket?”

Négy éve voltak házasok, és megvolt mindenük, a gyermeket leszámítva. Henrik mégis úgy hajtotta magát, mintha valamit törleszteni akarna. Vasárnapon-

ként apósánál ebédelt, s a kávézás után, Mercedes dédanyja mindig megnézte a kávécsészéjét.

– Egy királyt látok. Kőházat, a közepén négy tüzet, ami egyetlen tűz mégis. Te leszel a mester, a király segít. Díszruhás huszárt látok – mondta az öregasszony, aztán hirtelen elhallgatott. – Gólya – motyogta és felállt az asztaltól.

Délután boroztak az apósával, s a konyhából kihallatszott, ahogy az öregasszony veszekszik, átkozódik. Amikor benyitott, azt látta, hogy Mercedes tenyerét nézi, mutogat, s közben sipítozva szidja dédunokáját, akinek aztán parazsat szór egy rézlapátról a csészéjébe, oltott vízzel itatja, s közben fordítva veti a keresztet. Henrik tudta, hogy ez a szertartás arra való, hogy befolyásolja a jövőt, s csak akkor hatásos, akkor kerüli el a sorsát az illető, ha az, aki jósolta, mindvégig kezében tartja a másik kezét, s mutatóujjával köröcskéket rajzol a pontra, ahol a bekövetkező eseményt meglátta, s közben a sors szellemét ócsárolja.

A hét elején Svájcba utazott, s amikor visszajött, levél várta. Címeres boríték az egyik skandináviai királyi udvartól. Felkérték, hogy vegyen részt egy viking udvarház építésében, amelyet ásatások, leírások alapján rekonstruálnak, s mert különleges tűzhelyét nem tudták megoldani, felkérlik az eddigi rajzok, tervek, ellenőrzésére, s lehetőségei szerint az újra tervezésre, kivitelezésre.

A kandalló, amelynek négy szája volt, igazából négy, oszlopon álló süvegformájú körakás lehetett a muzeológus rajza szerint, s a csonka kúpból indult a széles négyszögű kémény, amelynek a tető alatt tartó szerepe is volt, szabályos koronázó párkánya volt és gyámpilléreként tartotta a tetőzet gerendáit.

– A négy tűz, amelyik egy – mondta félhangosan.

Olyan nagy volt a kihívás, hogy elvállalta, s a következő héten indult is, mert már tudta a megoldást. Nem a statika, csupán a füst útja érdekelte, a többi az építő, a kőműves dolga. Őt csak az érdekelte, hogy miként oldhatták meg, hogy a rosszul szellőző terembe nem nyomult vissza a füst, s mert az eltűzött méretekből sejtette, hogy oka van annak, hogy minden részletében sokkal nagyobb, mint amit a szerkezetben betöltött funkciója igényelt, s mert, hogy nem óriások számára tervezték, modellezni kezdte az égést, a füst útját.

A kúpos tetőt tartó négy pillér igazából négy önálló kandalló, s a kéményt úgy képzelte el, hogy a tetőgerinc alatt kettéválasztja, egyik alacsonyabb, a másik jóval az él síkja fölé emelkedik, a szélvédett és a légmozgásnak kitett másik között nyomáskülönbség alakul ki, s a szívóhatás segít majd a felszálló füstöt a szabadba terelni.

Magával vitte Mercedest, mert mesélt neki az északi fehér éjszakákról, a Szent Iván éji tüzekről, amelyet egy évvel korábban Dániában láthatott a tengerparton, s nem szívesen hagyta volna otthon, mert valami rosszat sejtett. Babonás lett, s egy éjszaka Mercedes elmesélte, hogy ott a strandon, amikor megismerte, olyan dolgot látott Henrik tenyerében, hogy az sem érdekelte, hogy csak egyszerű ké-

ményspróbó, mert látta, hogy a sorsa több jót tartogat, mint amire az ember gondolna.

– De nehogy azt hidd, hogy azért akartam hozzád menni, mert láttam, hogy milyen gazdagok leszünk. Én azt láttam, hogy a jövődöm a te kezeden van – mondta.

Együtt mentek, a repülőtérre kocsis, s a Királyi Múzeum egyik alkalmazottja várta őket, s Henrik most örült a legjobban annak, hogy első külföldi megrendelése után elkezdett angolul tanulni. Szabadidejében szavakat magolt, minden nap húsz szó volt az adagja, amelyeket magával vitt, felragasztotta a tükör mellé is, így még borotválkozás közben is azokat nézhette, s félév alatt már meg tudta értetni magát, s most, ha nyelvtanilag nem is tökéletesen, de érthetően, és elég választékosan beszélt.

Az autóból nézték az északi tájat.

Olyan harsogó zöld volt minden, amilyent otthon elképzelni sem tudott. A legelő birkák olyan tiszták voltak, mintha mindennap füröszötték volna őket, s egy nyájat nézve megértette, hogy miért hívják bárányfelhőnek az égen gomolygás nélkül álló felhőalakzatot.

A főváros közelében, a királyi birtokok egyikén épült a viking palota, s Henrik gyönyörködve nézte a gleccser csiszolta kövek, az ékkel hasított szikladarabok textúrájának különös fényhatását. Azt látta, hogy nem a mintázat miatt változott a kőműves a sima és érdes felületű anyagot, de mégis valami rendszert érzett, s amikor közelről, aztán ismét távolból nézte, rájött, hogy felfoghatatlanul érzi a kő tömörségét, s hogy eddig még nem látott soha ekkora, gránitból rakott felületeket.

– Maga az anyag adja ezt a ritmust. A színe, az, ahogy elnyeli a fényt – magyarázta Mercedesnek a tető nélküli épületben. Azt már otthon látta, hogy ha tartópillér szerepe van a kéménynek, akkor csak sugarasan lehet fölrakni a gerendázatot, de úgy, hogy a nagyobb terhelést az épület falaiba vezetik, a kémény pedig csak valami gyám.

Két hétig dolgozott. Kipróbálta a nyír és fenyőfa füstképezését, szárazét, nyersét. Tökéletes és tökéletlen égést hozott létre, hogy biztos legyen a dolgában, ne kelljen újra visszabontani a több tonnányi követ, s közben azt nézte, hogy Mercedes lovagolni tanítja egy fiatalember, akivel nagyokat kacagnak azon, hogy az asszony nyelvtudása miatt miket mond. Főlovász lehetett, mert minden nap pontos időben érkezett terepjáróján, végigjárta a lovak állásait, kiküldte az embereket, hogy járassák meg a lovakat, s mindig más-más kettőt választott Mercedesnek és magának, hogy aztán órákig lovagoljanak. Egészen messzire, a tengerpartig is elmentek, s amikor visszatértek, az asszony ujjai, de ajka és nyelve is lilás fekete volt. Áfonyát szedett, s mindig hozott Henriknek is, aki örült, hogy itt van mellette, s nem szívesen hagyta itt, akkor, amikor Bajorországba repült, el-

lenőrizni egy Garmisch-Partenkirchenben épülő luxusszállóba tervezett munkáját.

Csak egy hétig volt távol Mercedestől, s amikor ébredésük után szeretkezni akart, az asszony tiltakozott, azt mondta, hogy egész alsóteste fáj, feltörte a nyereg, s amikor már második útjára készült, hogy haza, onnan kocsival Ausztriába menjen, már gyanakodott, hogy felesége miért nem akar vele menni.

Olaf, a lovas udvarias volt, talán túlzottan is az, s mert Henriknek délután dolga volt a fővárosban, azt tervezte, hogy együtt nézik meg a királyi palotánál a gárda őrsváltását, de Mercedes nem akart menni. Azt mondta álmos, s amikor Henrik az őrsváltásnál a díszegyenruhás, kitüntetésekkel teleaggatott parancsnokban fölismerte Olafot, a lovas edzőt, lassanként kezdett összeállni a kép.

Az építkezéshez visszatérve, bement az istállóba és Olafot kereste.

– A báró úr csak délelőtt jön. Minden délután a palotában szolgálatos ebben a hónapban – mondta a gondnok.

Váratlanul, anélkül, hogy bárki is tudott volna róla, megnézte a kandalló építést a király, elkérte Henrik rajzait, gratulált a két kürtös megoldáshoz, aztán biztosította, hogy mindenben támogatja, s egyedül, úgy ahogy jött, ellovagolt.

Mercedes maradt, Henriknek, haza kellett mennie, ausztriai munkáit intézte, s öt nap után váratlanul repült vissza. Az asszonyt nem találta, pedig az éjszakai járással érkezett, s aztán a komódon meglátta a karikagyűrűvel lenyomtatott levelet.

„Drága Henrik,

kérlek, ne haragudj rám, szerelmes vagyok, megcsaltalak, és terhes vagyok. Nem én voltam meddő, neked nem lehet gyermeked. Ahogy sikerül elválnom tőled, férjhez megyek Olafhoz. Arra kérlek, ne keress, mert nem tudnék a szemedbe nézni, és nem akarok magyarázkodni sem.

Mercedes.”

Nem kereste, de ahogy végzett a munkájával hazautazott, elment az asszony családjához, ahol már tudták, hogy mi történt, s a dédanya sipítozva ismételte:

– Én megmondtam neki, azt is, hogy egyenruhát látok, a gólyát is láttam, azt is, hogy gádzsó módra viselkedik, pedig cigányasszony léte ezt nem teheti. Ó szegény fiam – jajongta, aztán ebéd után a kávézacsból, kártyából is megnézte, mit hoz Henrik számára a jövő. – Rengeteg pénzt látok, és sok-sok gyermeket... – mondta.

Másnap Münchenbe repült, s a várócsarnokból észrevette, hogy öt sógora, az üvegfalon túl, a Skandináv légitársaság gépéhez igyekszik. Nemcsak sejtette, de tudta is, hogy mi történhet, s kétségbeesetten próbálta hívni Mercedest, de az, nem vette fel a telefont.

Egész nap a visszahívó gombot nyomogatta eredménytelenül, s este, a szállodában megkereste az egyik skandináv tévécsatornát, a híreket várta, aztán bele-

aludt az éjszakai filmbe, s reggel, amikor megébredt, nem is csodálkozott, hogy a nagyvilág hírei után első helyen szerepelt az a bejátszás, amelyiken sógorait látta, Mercedes egyik fényképét, azt, amelyiken a fekete lovon ül.

Megértette, hogy vége, hogy sógorai nem miatta, hanem a zenész-cigány család becsülete miatt, íratlan szabályai szerint cselekedtek.

Hónapokkal később, hallotta sógorai ítéletet, azt is, hogy a család nem hozatta haza Mercedest. Ott temettette el a biztosító, s apósával is véletlenül találkozott.

Svájci ügyfele abban a szállodában szállt meg, ahol apósa zenélt, s az egyik pihenő alatt kihívatta Henriket.

– Mondtam ugye, hogy nem jó a vegyes-házasság? És ebből a dologból maradj ki. A fiaim azt tették, amit kellett. Valójában te miattad ment tönkre a családom. A fiaim, ha jó magaviseletűek lesznek, legfeljebb tíz év múlva szabadulnak. Előre megfontolt szándék, különös kegyetlenség, terhes áldozat... Minden, ami súlyosbító volt, azt rájuk olvashatták a törvényeik szerint. A romáknál lehet, hogy nem számított volna a félrelépés, de mi más kaszt vagyunk. Zenész cigányok, kotta nélkül játszik már a legkisebb gyermek is, és íratlan törvények szerint éljük az életet. De azokat be is tartjuk. Isten áldjon. Ha teheted, ne itt találkozz azokkal, akikkel üzletelsz. Nem szeretnélek többé látni.

Henrik arcáról nem lehetett leolvasni, hogy mit érez.

Beválasztották az intézeti gyermekeket segítő alapítvány kuratóriumába, rengeteg gyermeke lett, s beiratkozott a műszaki egyetemre, amit hat év alatt el is végzett, s mérnökként vezethette a cége által föl vállalt munkákat.

Belevetette magát a munkába. Cége, kazánokat, égetőműveket is kivitelezett, s most már vasárnapjai sem voltak, s lassan Dublin, Oszló repülőterein is ismerősként fogadták a vámosok, ugyanúgy, ahogy Bernben, Berlinben, Münchenben. Aztán egy kanadai útról nem tért haza. Nem kereste senki, az üzleti dolgait rendben vitte tovább a vállalat, amelynek vezetéséből is kiszállt, csak részvényeit tartotta meg. Ha valaki ismerte volna ruhásszekrénye tartalmát, úgy találja, hogy csak egyetlen dolog hiányzik. A kéményseprő egyenruha, az, amelynek láttán megfógták gombjaikat az emberek. A szerencsehozó ruha.

A szomszédoknak is csak félév után tűnt fel, hogy nincs mozgás a házban, és hogy elgazosodott az udvar, s valaki terjeszteni kezdte azt az álhírt, hogy felcsapott vulkanológusnak, mert a világon ő ért legjobban a tüzeléstechnikához, a kűrtőkhöz, kéményekhez, a tűzhányó pedig nem más, mint Isten hatalmas kandalója.